

34

SEBE' / SABA'

OBJAVLJENA U MEKI, IMA 54 AJETA**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي
 الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۝ يَعْلَمُ مَا يَلْبِغُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ
 مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَرْسُلُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ۝

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"Neka je hvaljen Allah, Čije je sve ono na nebesima i sve ono na Zemlji! Hvaljen neka bude i na onom svijetu! On je Mudar i Sveznajući. /1/ On zna šta u zemlju ulazi a šta iz nje izlazi, i šta se s neba spušta, a šta se na nj uspinje; On je Milostiv i On oprašta." /2/

Uzvišeni, govoreći o Svom Plemenitom Biću, obavještava da Njemu pripada apsolutna zahvalnost na dunjaluku i ahiretu. On je davalac blagodati njihovim žiteljima, jer je On vladar Koji Jedinu njima upravlja, nema sudruga, sve je Njegovo vlasništvo i Njemu pokorno, pod Njegovom upravom i vlašću, jer nema Gospodara mimo Njega, niti nekoga kome bi trebalo robovati osim Njemu. On je Mudar u Svojim riječima i djelima, propisima i odredbama, obaviješten o Svojim stvorenjima i ništa Mu nije skriveno. Stoga, neka je Uzvišeni, veli:

"On zna šta u zemlju ulazi, a šta iz nje izlazi"; tj. zna šta ulazi u zemlju od sjemenja i košpica koje se u njoj kriju, i zna šta iz njih izlazi, njegov broj, kakvoću i svojstva,

"i šta se s neba spušta" u vidu kiše i nafake, a šta se na nj uspinje od dobrih djela. **"On je Milostiv"** prema Svojim robovima, **"i On oprašta grijeha"** onima koji Mu se pokaju i koji se na Njega oslanjaju.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا نَأْتِيَا السَّاعَةَ قُلُوبًا بَلَىٰ وَإِنَّا لَنَآتِيكُمْ عَلَيْهَا
 الْعُيُوبُ لَا يَعْزُبُ عَنْهَا مَثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
 وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ۝ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝
 وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِرِينَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٍ ۝
 وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي
 إِلَى صِرَاطٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ۝

A nevjernici govore: "Čas oživljenja nam neće doći!" Reci: "Hoće, tako mi Gospodara moga, Koji zna i ono što je skriveno, zacijelo će vam doći." Njemu ne može ništa, ni truncića jedna, ni na nebesima ni na Zemlji, izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni više od toga, što nije u jasnoj Knjizi - /3/ da nagradi one koji vjeruju i dobra djela čine, - njih čeka oprost i opskrba plemenita - /4/ a da kazni najbolnijom patnjom one koji se protiv dokaza Naših bore, odvrćajući od njih. /5/ Oni kojima je dato znanje dobro znaju da je ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga Istina i da vodi na Put Silnoga i Hvaljenog. /6/

Ovo je jedan od tri ajeta u kojima Uzvišeni naređuje Svome Poslaniku, s.a.v.s., da se zakune svojim Uzvišenim Gospodarom da će se zbiti poživljenje, zbog toga što su ga neki nijekali. Jedan od njih je u poglavlju Junus, a glasi:

"Oni te zapitkuju: Da li je Istina da će ono biti? Reci: Jeste, Gospodara mi moga, zaista, je Istina..." (10:53) Drugi je ovaj:

"A nevjernici govore: 'Čas oživljenja nam neće doći!' Reci: 'Hoće, tako mi Gospodara moga...'" Treći je u poglavlju Et-Tegabun:

"Nevjernici tvrde da neće biti oživljeni. Reci: 'Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni...' (64:7) Nakon što Uzvišeni ovdje veli:

"Reci: 'Hoće, tako mi Gospodara moga'" slijedi nešto što to potvrđuje, pa Uzvišeni kaže:

"Koji zna i ono što je skriveno. Njemu ne može ništa ni truncića jedna, ni na nebesima ni na Zemlji izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni više od toga, što nije u jasnoj Knjizi", tj. ništa Mu ne može izmaći, sva Njegova stvorenja su u Njegovom znanju i ništa Mu nije skriveno. Pa i kosti, makar se one raspale, Uzvišeni zna gdje su se djeli njihovi atomi, pa će ih povratiti u stanje u kome su prvobitno bile, jer On sve zna. Potom objašnjava svrhu proživljenja, pa veli:

* Objavljena nakon poglavlja "Lukman".

** 6. ajet je medinski.

"Da nagradi one koji vjeruju i dobra djela čine - njih čeka oprost i opskrba plemenita - a da kazni najbolnijom kaznom one koji se protiv dokaza Naših bore, odvrćući od njih", tj. odvrćući od Njegovog puta i u laž ugone Njegove poslanike. **"Njima pripada najbolnija patnja"** je kao i riječi Uzvišenog:

"Nisu jednaki žitelji Vatre i žitelji Dženneta. Žitelji Dženneta su postigli ono što žele." (59:20)

Riječi Uzvišenog:

"Oni kojima je dato znanje dobro znaju da je ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga Istina"; ovo je druga mudrost pridodata prethodnoj, a glasi da će vjernici, pošto budu svjedocima nastupa Časa, nagrađivanja dobrih i kažnjavanja loših, baš kao što to obećava Allah, vidjeti to svojim očima, kao što Uzvišeni veli:

"Ovo je ono što je Svemilosni obećao, a poslanici su Istinu govorili!" (36:52) Riječi Uzvišenog:

"I da vodi na Put Silnoga i Hvaljenog", tj. ovaj Kur'an je istinit u svemu o čemu izvještava i upućuje na Put **"Silnoga"**, Koji se ne može pobijediti, **"Hvaljenog"** u svim riječima, djelima, propisima i odredbama.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُكُمُ عَلَىٰ رَجُلٍ
بَيْنَكُمْ إِذْ أَمَرْتُمُوهُ كُلَّ مَمَزِقٍ لَكُمْ فِي خَلْقِهِ بَدِيدٌ ﴿٧﴾ أَفَنُرِي عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ
﴿٨﴾ أَفَأَمَرَ رُؤُوسَ إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
إِنْ شَاءَ نَحْنُفَّ بِرُءُوسِهِمْ مِنَ الْأَرْضِ أَوْ نَسْفُطُ عَلَيْهِمْ كَسْفَاتِ السَّمَاءِ إِنْ فِي
ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّكَرِيمٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾

A oni koji ne vjeruju govore: "Hoćete li da vam pokažemo čovjeka koji vas obavještava da ćete, kada se sasvim raspadnete, zaista, ponovno stvoreni biti? /7/ iznosi li on o Allahu laži ili je lud? Nijedno, već su oni koji u onaj svijet neće da vjeruju na mucu i u zabludi dalekoj. /8/ Kako ne vide nebo i Zemlju, ono što je iznad njih i ono što je ispod njih?! Kad bismo htjeli, u zemlju bismo ih utjerali ili komade neba na njih sručili. To je, zaista, znak svakom robu koji se kaje". /9/

Mušrici ne vjeruju u nastupanje Sudnjeg dana i izruguju se Poslaniku, s.a.v.s., o čemu se izvještava:

"A oni koji ne vjeruju govore: "Hoćete li da vam pokažemo čovjeka koji obavještava da ćete, kada se raspadnete", tj. kada se sastojci vaših tijela rasprše **"zaista ponovno stvoreni biti"**, tj. vratiti se u život. Ovakvo izvješće nije lišeno dvoga:

ili je uobičajio iznositi izmišljotine na Allaha tako što govori da Mu je to objavio ili je on lud.

Zato su rekli: **"Iznosi li On o Allahu laži ili je lud?"** Uzvišeni im odgovara:

"Nijedno, već su oni koji u oni svijet neće da vjeruju na mucu i u zabludi dalekoj", tj. nije stvar kako tvrde, već je Muhammed, s.a.v.s., iskren, dobar, upućen i poverljiv i dolazi sa Istinom, a oni su glupi lažovi. **"I u zabludi dalekoj"**, od Istine na dunjaluku. Potom Uzvišeni veli:

"Kako ne vide nebo i Zemlju, ono što je iznad njih i ono što je ispod njih?!", tj. zar ne vide Allahovu moć u stvaranju ovih veličanstvenih stvorenja. Šta ih to čini da odbacuju ponovno proživljenje tjelesa, a On im je poslao poslanike da ih izbave i da ih poduče onome što nisu znali.

"Kad bismo htjeli, u zemlju bismo ih utjerali ili komade neba na njih sručili", tj. da želimo, kaznili bismo ih zbog njihovog utjerivanja u laž poslanika time što bi ih u zemlju utjerali ili bi ih s neba žestokom kaznom kaznili, međutim to smo odložili iz blagosti i oprostaja.

"To je, zaista, znak svakom robu koji se kaje", tj. u ovoj blagosti i opraštanju uprkos velike moći dokaz je da je ono što je Allah i Njegov Poslanik govore Istina, a to je i podsticaj na odustajanje od zablude i prihvatanje Istine i iskreno pokajanje. Ovo je podsticaj na tevbu, vjerovanje, prihvatanje Istine i pokoravanje.

* وَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَجِبَالٍ
أَوْبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلَّنَّا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ أَنْ أَعْمَلَ سَبْعِينَ وَقَدِيرَ
فِي السَّرْدِ وَأَعْمَلُوا صَاحِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

Mi smo Davudu Našu blagost ukazali: "O brda, ponavljajte zajedno s njim hvalu, i vi ptice!" - i omekšali smo mu gvožđe. /10/ "Pravi široke pancire i odmjeri u vezivanju halki i činite dobro, jer Ja vidim šta radite vi". /11/

Uzvišeni izvještava o blagodatima koje je podario Svome robu i poslaniku Davudu, alehissalatu vesselam, davši mu očitu blagodat i spojivši kog njega poslanstvo i istisku vlast, brojnu i opremljenu vojsku, veličanstven i ugodan glas. Kada bi on svojim glasom veličao Allaha, sa njim su to činila i brda, a ptice su zastajale u letu i ponavljale za njim različitim jezicima.

U Sahih-hadisuu stoji (565) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čuo glas Ebu-Musa el-Eš'arija kako uči noću, pa je zastao i slušao njegovo učenje, a potom rekao: "Ovome je data jedna od frula porodice Davudove", tj. lijep glas.

Riječi Uzvišenog: "ponavljajte", tj. ponavljajte za njim slaveći Allaha. Brdima i pticama je naredeno da sa njim ponavljaju svojim glasom. Riječi Uzvišenog:

"I omeškali smo mu gvožđe." El-Hasan el-Basri i drugi vele: Nije imao potrebu da gvožđe stavlja u vatru, niti da ga kuje čekićem, već ga je uvrtao rukom poput niti. Stoga Uzvišeni veli:

"Pravi široke pancire", tj. oklope. On je prvi koji ih je izrađivao; prije toga su se sastojali od ploča. **"I odmjeri u vezivanju halki"**, tj. nemoj udarati klinove koji će se klimati u halkama, niti ih previše udaraj da ih razdvajaju, već to čini s mjerom. Ovdje upotrebljena riječ "es-serd" što znači gvozdene halke, pa se kaže za oklop da je "mesrudeh" kada je sa spojenim halkama. Novcem dobivenim od prodaje pancira koje je izrađivao izdržavao se umjesto platom iz muslimanskog bejtulmala. Veli se da je prodavao pancir za 4000 dirhema, dijeleći trećinu, za trećinu kupujući što je dovoljno njemu i njegovoj porodici, a zadržavajući trećinu kako bi svakodnevno davao sadaku dok ne napravi drugi. Allah mu je dao lijep glas kakav nije dao nikome drugom. Kada bi počni učiti Zebur činilo se kao da mu je 70 frula u grlu.

Riječi Uzvišenog: **"I činite dobro"**, tj. sa onim blagodatima koje vam je Uzvišeni Allah darovao. **"Ja vidim šta radite vi"**, tj. motrim vas, vidim vaša djela i vaše riječi i ništa od toga mi nije skriveno.

وَأَسْلَمْنَا لَهُ الْفِطْرَ وَمِنْ الْجِبْرِ
 مَنْ يَعْمَلْ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ
 عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٣﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُونَ مِنْ مَّحْرُوبٍ وَمِمَّا كَسَبَتْ وَجِفَانٍ
 كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْلَوْا ءَالَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ
 الشَّاكِرِينَ ﴿١٤﴾

A Sulejmanu - vjetar, ujutro je prevaljivao rastojanje od mjesec dana, a navečer rastojanje od mjesec dana; i učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče i da džinovi, voljom njegova Gospodara, pred njim rade, a kad bi neki od njih otkazao poslušnost naređenju Našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti. /12/ Oni su mu izrađivali što god je htio: hramove i spomenike, i zdjele kao čatrnje, i kotlove nepokretne. "Radite i budite zahvalni, o čeljadi Davudova!" - A malo je zahvalnih među robovima Mojim./13/

Nakon što Uzvišeni spominje blagodati koje je podario Davudu, spominje i potčinjavanje vjetrova koje je podario njegovom sinu, Sulejmanu, alejhinessalatu vessalam, a koji su prevaljivali rastojanje od mjesec dana, ujutro i navečer noseći njegov čilim.

"I učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče." Ibn-Abbas i drugi tabini vele: "El-kitr" je bakar. Katade veli da je to bilo u Jemenu i sve što ljudi prave potječe od onoga što je Uzvišeni Allah darovao Sulejmanu, alejhis-selam.

Riječi Uzvišenog:

"I da džini, voljom Njegova Gospodara, pred njim rade", tj. potčinio mu je džine, koji su mu se povinivali. On ih je upotrebljavao, uz Allahovo dopuštenje za gradnju zgradu kako je htio. Džini su Iblisovi potomci, kao što su ljudi potomci Ademovi. I među jednima i među drugima ima vjernika, i za jedne i druge postoje nagrada i kazna. Ko i od jednih i od drugih bude vjernik, on je Allahov prijatelj, a ko i od jednih i od drugih bude nevjernik, on je udaljen od Allahove milosti: **"A kad bi neki od njih otkazao poslušnost naređenju Našem"**, tj. ko bi odstupio od našeg naređenja i otkazao poslušnost, **"učinili bismo da ognjenu patnju osjeti."**

"Oni su mu izrađivali što god je htio: hramove i spomenike." "El-meharib" su mesdzidi, a "et-temasil" su spomenici koji su bili od bakra, a vele i od gline i stakla. Riječi Uzvišenog:

"Zdjele kao čatrnje i kotlove nepokretne". "El-dževab" su bazeni, a nepokretni kotlovi koji se zbog svoje veličine ne mogu pomicati. Riječi Uzvišenog:

"Trudite se i budite zahvalni, o čeljadi Davudovi!" Ebu-Abdurrahman Es-Sulemi veli: "Namaz je zahvalnost, post je zahvalnost i svako dobro dobro koje učiniš u ime Uzvišenog Allaha je zahvalnost, a najbolja zahvalnost jeste "El-Hamd". Zahvalnost je bogobožnost i dobročinstvo. Ovako se kaže onome ko je predat nekom djelu. Čeljad Davudova, nek im je selam, zahvaljivala je Uzvišenom i riječju i djelom. Ibn Ebi-Hatim veli da je Sabit El-Benani rekao: "Davud, alejhis-selam, je podijelio među svojim ukućanima, djecom i ženama namaz, tako da nije bilo ni jednog časa danju ili noću a da neko od njih nije klanjao, pa ih ovaj ajet obuhvata.

"Radite i budite zahvalni, o čeljadi Davudova! - a malo je zahvalnih među robovima Mojim". U oba "Sahiha" stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (566) "Uzvišenom Allahu najdraži namaz je Davudov namaz: spavao je pola noći, klanjao trećinu, spavao šestinu, a Uzvišenom Allahu najdraži post je Davudov post: postio je dan, a mrsio dan, i nije uzmicao kada bi susretao neprijatelja."

فَلَا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ
 تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَّا الْجِنَّ أَن لَوْكَ أَنُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا
 وَالْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

A kad smo odredili da umre, crv koji je bio rastočio štap njegov - upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio, džinovi shvatiše da ne bi na mucu sramnoj ostali da su gajb znali. /14/

Uzvišeni spominje kako je umro Sulejman alejhis-selam i kako je Allah skrio njegovu smrt od džina koji su mu bili potčinjeni na teškim radovima. Ostao je naslonjen na svoj štap dugo vrijeme, oko godinu dana. Nakon što je crv ratočio štap, on je oslabio, te je pao na zemlju. Tako se saznalo da je on odavno umro, a džini i ljudi su jasno shvatili da džini ne znaju skriveno kako su umišljali i ljude obmanjivali.

"I kad se on srušio, džinovi shvatiše da ne bi na mucu sramnoj ostali", ne bi proveli cijelu godinu u patnji radeći za njega. Tako su se ljudi uvjerali da su ih džini lagali, jer da su znali gajb. Na to ukazuju njegove riječi: **"Crv koji je bio rastočio štap njegov - upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio džinovi svatiše da ne bi na mucu sramnoj ostali da su gajb znali"**, da su budućnost prozreti mogli. Asbeg veli: "Doprlo mi je da ga je crv rastakao godinu dana prije nego što se srušio." Slično spominje ne jedan od prethodnika, a Allah najbolje zna.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَاءَتْهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ
 وَشِمَالِهِمْ كَلِمٌ مِنْ رَبِّكَ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ الْوَكِيلَ طَيْبَةٌ وَرَبُّكَ غَفُورٌ
 ١٥ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِيرِ وَلَدَّتْ لَهُمْ جَنَّتَيْنِ
 ذَوَاتِ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سَدْرٍ قَلِيلٍ ١٦ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ
 بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَافِرِينَ ١٧

Stanovnici Sabe su imali znak u mjestu u kom su živjeli: vrtove, zdesna i slijeva. "Jedite hranu Gospodara svoga i budite Mu zahvalni; kakav ovo je lijep kraj i ovo je Gospodar Koji mnogo prašta!" /15/ Ali oni su nezahvalni postali, pa smo na njih vodenu bujicu pustili, i zamijenili im njihove vrtove drugim vrtovima sa plodovima gorkim i tamariskom i neznatnim lotosom divljim. /16/ Kaznili smo ih tako zato što su bili nezahvalni, a da li Mi kažnjavamo ikog drugog do nevjernika, nezahvalnika?! /17/

Sebe' su bili jemenski vladari i stanovnici, u njihov spada i narod Tubbe' i Sulejmanova savremenica Belkis. Živjeli su u izobilju. Allah im je poslao poslanike koji su im naređivali da jedu ono čime ih je opskrbio i da Mu zahvaljuju tako što će jedino Njega vjerovati i ibadet mu činiti. Oni su u takvom stanju bili koliko je Allah htio, a potom su se odmetnuli od onoga što im

je naređeno, te su kažnjeni poplavom i raspršavanjem kojekuda, kao što će, ako Bog da, uskoro biti detaljnije objašnjeno.

Imam Ahmed prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: "Neki je čovjek pitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o Sebe'u, da li je to čovjek, žena ili zemlja, pa je rekao: "To je čovjek kome je rođeno desetero, šestero se nastanilo u Jemenu, a četvero u Šamu. Jemenci su: Mizhadž, Kinda, Ezd, Eš'arije, Enmar i Himjer, a Šamljani: Lahm, Džuzam, Amile i Gassan." Ovo je dobar hadis jer ima drugih koji ga ojačavaju. Genealozi, među kojima i Muhammed ibn Ishak, kažu da je ime Sebe Abdu-Šems bin Ješdžub bin Ja'reb bin Kahtan. Sebe'om je nazvan jer je prvi koji se povratio Allahu (sebe'e). Vele da je navijestio pojavu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izrekavši o tome i stihove u kojima stoji:

*"Nakon Kahtana vlast će imati Poslanik,
 bogobojazan, Bogu predan, najbolji stvor.
 Zvat će se Ahmed. Kamo sreće
 da poživim nakon njegovog poslanja još godinu,
 pa da ga pomognem i podržim,
 sa svim ratnicima i strijelcima.
 Kada se pojavi, pomozite ga,
 a ko ga susretne neka mu selam moj dostavi."*

Ovo spominje El-Hemedani u djelu "El-Iklil". Od njega vode porijeklo deseterica od kojih potječu plemena jemenskih Arapa, što ne znači da su njegovi direktni potomci, jer između njega i nekih od njih ima dvije, tri, manje ili više generacija.

Došli su im poslanici, naređujući im da vjeruju u Jedinog Allaha, pa su to i činili koliko je Allah htio, potom su se okrenuli od onoga što im je naređeno, pa ih je Allah kaznio poslavši na njih poplavu. Neki su ostali u svojoj zemlji, a neki su otišli u druge krajeve. Što se, pak, brane tiče, voda im je dotjecala između dva brda, a i bujice. Nihovi drevni vladari odlučili su i sagradili veliku i čvrstu branu. Voda se uzdigla do vrha tih dvaju brda, zasadili su drveće i uživali u plodovima. Ne jedan prethodnik među njima i Katade spominju da je žena išla ispod drveća, noseći na glavi korpu za branje voća, a plodovi su sami otpadali i punili je, bez ikakvog truda i branja, toliko ih je bilo i tako su bili zreli. Ova brana je bila u Me'rebu, mjestu između koga i San'e je razdaljina od tri dana hoda, pa je poznata kao Seddu-Me'reb. Drugi spominju da u tom predjelu nije bilo komaraca, buha, niti drugih insekata, jer je klima bila umjerena i zdrava. Sve je to bio odraz Allahove dobrote i brige za njih, a sve da bi ga Jednim vjerovali i ibadet Mu činili. Kao što veli Uzvišeni:

"Stanovnici Sabe imali su znak u mjestu u kom su živjeli" Zatim to pojašnjava riječima **"vrtove, zdesna i slijeva"**, tj. sa obje strane brda, a mjesto je bilo između.

"Jedite hranu Gospodara svoga i budite Mu zahvalni; ovo je lijep kraj i ovo je Gospodar

koji mnogo prašta!"; mnogo vam prašta ako ustrajete u tevhidu.

Riječi Uzvišenog: **"Ali oni nezahvalni postali"**, tj. okrenuli su se od priznavanja Allahove jednoće, ibadeta i zahvalnosti na blagodatima koje im je darovao, počevši obožavati Sunce umjesto Allaha, kao što je Hudhud rekao Sulejmanu:

"Iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest. Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni; vidio sam da se i ona i narod njen Suncu klanjaju, a ne Allahu - šejtan im je lijepim prikazao postupke njihove i od Pravog ih puta odvatio, te oni ne umiju da nađu Pravi put." (26:22-24) Riječi Uzvišenog: **"Pa smo na njih vodenu bujicu pustili"**. Katade i drugi vele: Brana je oslabila, došao je kišni period, voda je udarila u branu i ona je pala. Voda je provalila u donji dio doline, porušivši građevine, drveće i ostalo. Drveću na brdima ponestalo je vode, pa su se osušila i skršila, pa su se ta divna sočna i plodna stabla izmijenila kao što veli Uzvišeni:

"I zamijenili im njihove vrtove drugim vrtovima sa plodovima gorkim" "i tamariskom", a to je po Ibn-Abbsovim riječima metljika, tarfa', a po nekima vrsta akacije, semur, **"i nezatnim lotosom divljim"**, koji je najbolji od ovog drveća kojim su bašče zamijenjene. Tako su se ove bašče nakon zrelih plodova, lijepih prizora, debele hladovine i tekućih rijeka pretvorile u stabla eraka, tamariska i divljeg lotosa, sa puno bodlji a malo plodova, a sve zbog njihovog nevjerovanja i pridruživanju Allahu ravnih, poricanja Istine i skretanja od Istine ka laži. Zato Uzvišeni kaže:

"Kaznili smo ih tako zato što su bili nezahvalni, a da li mi kažnjavamo ikog drugog do nevjernika, nezahvalnika?" Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ibn-Hajre, koji je bio Alijin pristalica, da rekao je: "Kazna za grišenje i nepokornost je klonulost u ibadetu, tjeskoba u nafaci, teško doseganje užitka", a kada su ga upitali šta je to teško doseganje užitka, rekao je: "Kad mu se potrefi da može uživati u nečemu što je halal, nađe se neko ko mu to uživanje pomuti."

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمُ الْوَادِيَّ
الَّذِي بَرَكْنَا فِيهَا قَرْيَ ظَاهِرَةً وَوَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرًا فِيهَا لِيَالِي
وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَا لَهُمْ أَهَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

A između njih i naselja koje smo blagoslovili - izgradili smo bili naselja vidljiva i odredili im potrebnu udaljenost. "Putujte kroz njih i po

noći po danu, sigurni!" /18/ Ali oni rekoše: "Gospodaru naš, učini veće rastojanje prilikom putovanja naših!" - i nasilje sebi učiniše, i Mi učinismo da se o njima samo priča, a njih kud koje raselismo., doista, su u tome znaci za svakog strpljivog i zahvalnog./19/

Uzvišeni spominje blagodati u kojima su uživali, sigurna mjesta i spojena naselja, sa mnoštvom drveća, usjeva i plodova, što je sve činilo da putniku nije bilo potrebno da nosi hranu i vodu - gdje god bi došao našao bi vodu i plodove. U podne bi otpočnuo u jednom mjestu, a zanočio u drugom, taman kako je iziskivalo putovanje. Stoga Uzvišeni veli:

"A između njih i gradova koje smo blagoslovili izgradili smo bili naselja povezana", tj. išli su iz Jemena do Šama kroz spojena i povezana naselja. Neki vele da su to naselja u San'i. **"Naselja vidljiva"**, tj. jasno uočljiva, u jednom bi otpočnuli u podne, u drugom zanočili. Stoga Uzvišeni veli: **"I odredili im potrebnu udaljenost"**, tj. postavili ih na udaljenost potrebnu putnicima.

"Putujte kroz njih i po noći i po danu, sigurni", tj. uvijek su uživali sigurnost.

"Ali oni rekoše: 'Gospodaru naš, učini veće rastojanje prilikom putovanja naših!' - ogrješise se prema sebi" potcjenjujući ovu blagodat i više voleći pustare i pustinje za čije prevaljivanje su im potrebni opskrba i jahaće životinje i putovanje po žegi kroz razne opasnosti, kao što veli Uzvišeni:

"Allah vam navodi primjer mjesta koje je bilo sigurno i spokojno i kome je odasvuda u izobilju dolazila opskrba, pa je zanijekalo Allahove blagodati, pa je Allah učinio da iskuse glad i strah zbog onoga što su činili".(16:112) Ovi su rekli:

"Gospodaru naš, učini veće rastojanje prilikom putovanja naših!", "i Mi učinismo da se o njima samo priča, a njih kud koje raselismo", tj. učinismo da ljudi po sijelima pričaju o njima i o tome kako ih je Allah kaznio i oslabio. Nakon što bijahu sjedinjeni, odomaćeni u ugodnom životu, razišli su se posvuda, tako da su postali predmetom poslovice. Tako Arapi za nesložne ljude vele: "Razišli se k'o Sebe."

Tako se oni razidoše. Jedni odoše u Oman, Gassan ode u Busra, Evs i Hazredž u Jesreb, pun palmi. Kada stigoše do Batni-Murra, rod Benu-Usman reče: "Ovo je mjesto dobro, ne tražimo bolje," i tu ostadoše. Stoga bijahu prozvani Huza'a, jer su se odvojili od društva, "inhaze'u". Evs i Hazredž su nastavili dok nisu stigli u Medinu. Suratski Ezd se zadržao u Es-Suratu, a omanski u Omanu. Potom je Allah poslao na branu ono što je poslao i uništio je. O tome govore ovi ajeti. El-A'sa Beni-Kajs ibn Sa'lebe, a ime mu je Mejmun ibn Kajs, veli:

U tome je pouka onome ko pouku želi,
Me'reb je poplava potpuno uništila.
Sagradio im ju je Himjer,
kad voda dođe, ona ju je zadržavala.
Pa su se rasprši li i nisu u stanju
sakupiti vode dovoljno ni za dijete tek od dojenja
odbijeno.

Riječi Uzvišenog: **"Doista su u tome znaci za svakog strpljivog i zahvalnog"**, tj. u kazni i oduzimanju blagodati zbog grijeha i nevjerovanje koje je zadesilo ove dokaz je i pouka za svakoga ko podnosi nevolje a zahvaljuje na blagodatima. U oba "Sahiha" se od Ebu Hurejrea prenosi merfu'-hadis u kome stoji: (567) "Čudna je stvar sa vjernikom, šta god mu Allah odredi - dobro mu je. Ako ga zadesi dobro, zahvali i dobro mu je, a ako ga zadesi nevolja, strpi se, pa mu bude dobro, tako je samo sa vjernikom." Mutarref je govorio: "Divan li je rob strpljivi i zahvalni, koji kada mu se da - zahvali se, a kada ga nevolja zadesi - strpi se!"

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا
فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِّن سُلْطَانٍ إِلَّا لَنَعْلَمَ
مَنْ يُّؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُومِنَهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿١١﴾

A iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio, i oni su se povelili za njim, osim nekolicine vjernika. /20/ A nad njima on nikakva dokaza nije imao; osim da znamo (ukazujući na) onog ko vjeruje u onaj svijet, a ko u njega sumnja. - A Gospodar tvoj bdi nad svim./21/

Nakon što spominje kazivanje o Sebe'u i onome što ga je zadesilo zbog slijeđenje šejtana i svojih strasti, izvještava o takvima i njima sličnima koji slijede Iblisa i svoje strasti, a oponiraju Pravome putu i Uputi, pa veli: "A Iblis se uvjerio da je o njima ispravno mislio

"Evo ovoga koga si iznad mene uzdigao: ako me ostaviš do Smaka svijeta sigurno ću, osim malobrojnih, nad potomstvom njegovim zagospodariti" (17:62)

"Pa ću im i sprijeda i straga, i slijeva prilaziti i ti ćeš naći da većina njih neće zahvalna biti!" (7:17) Riječi Uzvišenog:

"A nad njima on nikakva dokaza nije imao", tj. argumenta. Hasan El-Basri veli: "Tako mi Allaha, nije ih udarao štapom, niti ih je bilo čime prisilio. Bila su to samo zavodjenja i puste želje kojima ih je mamio, pa su mu se odazvali". Riječi Uzvišenog:

"Osim da znamo (ukazujući na) onoga ko vjeruje u onaj svijet, a ko u njega sumnja", tj. Mi smo ga na njih navratili da bi se objelodanilo ko je vjernik u Sudnji dan, polaganje računa i nagradu, i da bi takav što bolje ibadet činio, a ko sumnja.

"A Gospodar tvoj bdi nad svim", i uz Njegovo bdjenje zalutao je ko je zalutao, a sačuvao se ko se sačuvao.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِن شَرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ ﴿١٣﴾ وَلَا تَتَّبِعُوا
الشَّفَاعَةَ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَن أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ
رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿١٤﴾

Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći". /22/ Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti. I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: "Šta je to rekao Gospodar vaš?" "Istinu!", odgovoriće, On je Uzvišen i Velik./23/

Uzvišeni objašnjava da nema boga osim Njega, jedinog Sveuzdržavatelja, Kome nema sličnog niti ravnoga, već je samo On Samostalan.

Zato veli: **"Reci: Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate"**, tj. božanstva koja obožavate mimo Njega.

"Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima, ni na Zemlji", kao što veli Uzvišeni: **"A oni kojima se, pored Njega, klanjate ne posjeduju ništa." (35:13)**

Riječi Uzvišenog: **"I On od njih nema nikakve pomoći"**, tj. niko od onih koje smatrate ravnim Allahu Mu ne pomaže, već su sva stvorenja Njegova potreba i Njegovi robovi.

"Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti", tj. zbog Njegove Veličine i Uzvišenosti niko se neće usuditi da se mimo Njegovog dopuštenja zauzima za druge.

"Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?"⁵¹⁵ (2:255)

Stoga u oba "Sahiha" stoji: "... pa ću učiniti sedždu Uzvišenom Allahu, a On će me ostaviti koliko bude htio i pomoći mi da Mu zahvalim zahvalama koje sada ne mogu nabrojati, a potom reći: 'O Muhammede, podigni glavu. Govori, čuću se, traži, bit će ti dato, zauzmi se, bit će ti prihvaćeno...'⁵¹⁶ Riječi Uzvišenog:

"I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: Šta je to rekao Gospodar vaš? 'Istinu!', odgovorit će." Ovo je također veličanstven prizor, jer, kada Uzvišeni progovori

⁵¹⁵ El-Bekare, 255.

⁵¹⁶ Vidjeti tumačenje ajetul-kursije

Objavom i žitelji neba čuju Njegov govor, zatresu se od straha, i obuzme ih nešto poput nesvjesticе. Ibn-Abbas i drugi, tumačeći ovaj ajet vele:

"kada im srca popuste i nestane straha jedni će druge pitati: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' O tome će nosioci Arša obavijestiti one do njih, a zatim one ispod, sve dok vijest ne stigne do onih na donjem (dunjalučkom) nebu. Stoga Uzvišeni veli: **"Istinu!", odgovorit će**", tj. obavijestit će o onome što rekao je bez dodavanja ili oduzimanja. ; a **"On je Uzvišen i Velik"**.

Buharija, tumačeći ovaj ajet u svome "Sahihu" prenosi od Ebu-Hurejrea da je rekao kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (568) "Kada Allah odredi nešto na nebu, meleki udare krilima iz pokornosti prema Njegovim riječima, poput lanca na goloj stijeni, a kada ih prođe strah reknu: 'Šta je rekao vaš Gospodar?' Onome koji je pitao reknu: 'Istinu, On je uzvišen i velik.' To čuje onaj koji prisluškuje, čuje jednu riječ i dojadi je onima ispod, a on je dodaje onima ispod, sve dok je ne stavi na jezik čarobnjaku ili vračaru. Ponekad ga sustigne zvijezda padavica prije nego što je dojadi, a ponekad je dojadi prije nego što ga sustigne. Uz nju slaže stotinu laži, pa se kaže: 'Zar nam toga dana nirekao je to i to', te mu bude povjerovano zbog te jedne riječi koja je čuvana na nebu". Buharija se izdvaja predajom ovog hadisa mimo Muslima, a prenose ga i Ebu-Davud, Et-Tirmizi, Ibn-Madže kao hadis Sufjan ibn Uzejne, a Allah najbolje zna.

* قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ وَإِنَّا أَوْيَاءُكُمْ عَلَىٰ هُدًىٰ أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾
قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أُجْرَمْنَا وَلَا نَسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا
رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ
الْحَقْمَةُ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Upitaj: "Ko vas opskrbljuje i iz neba i iz zemlje?" I odgovori: "Allah! Da li smo onda mi ili vi na pravom putu, ili u očitoj zabludi?" /24/ Reci: "Vi nećete odgovarati za grijehе koje mi počinimo, niti ćemo ni odgovarati za ono što uradite vi." /25/ Reci: "Gospodar naš će nas sabrati i onda nam pravedno presuditi, On je Sudija Pravedni, Sveznajući." /26/ Reci:

"Pokažite mi one koje smatrate Njemu ravnim!" Nema ih; postoji samo Allah, Silni i Mudri! /27/

Uzvišeni potvrđuje da se samo On odlikuje stvaranjem, davanjem nafake i božanskim svojstvima. I kao što oni potvrđuju da ih samo Allah hrani iz neba i iz zemlje, trebaju znati da nema boga osim Njega, On nema sudruga, niti ima bilo koga mimo Njega ko zaslužuje da mu se ibadet iskazuje

"Da li smo onda mi ili vi na Pravom putu, ili u očitoj zabludi?", tj. jedna od dvije grupe je u zabludi, a druga u pravu, nema druge. Mi smo donijeli dokaz da je Allah jedan, što svjedoči o vašoj zabludi zbog pripisivanja druga Uzvišenom Allahu. Riječi Uzvišenog:

"Reci: 'Vi nećete odgovarati za grijehе koje mi počinimo, niti ćemo mi odgovarati za ono što uradite vi'", tj. vi ne pripadate nama, niti mi vama, već vas pozivamo Uzvišenom Allahu, priznavanju Njegove jednoće i robovanju samo Njemu. Ako nam se odazovete, naši ste, a mi smo vaši, a ako budete zanijekali, mi smo čisti od vas, a i vi od nas, kao što veli Uzvišeni:

"Vama vaša vjera, a meni moja" (9:6) Riječi Uzvišenog: **"Reci: 'Gospodar naš će nas sabrati'"**, tj. na Sudnjem danu sakupit će stvorenja na jedno mjesto,

"i onda nam pravedno presuditi", tj. po pravdi će nam presuditi i svakoga nagraditi prema njegovim djelima: za dobro dobrim, za zlo zlim. **"On je Sudija Pravedni, sveznajući"**, tj. Pravedni Sudija Koji poznaje činjenično stanje. Riječi Uzvišenog:

"Reci: 'Pokažite mi one koje smatrate Njemu ravnim!'", tj. gdje su bogovi koje smatrate Njemu sličnim i ravnim "Nema ih", tj. nema Mu druga niti ravnoga. S toga Uzvišeni veli:

"Postoji samo Allah", Jedan i Jedini, Koji nema druga, "Silni i Mudri", Koji posjeduje moć kojom ovladava svime, Koji je Mudar u Svojim djelima, riječima, propisima i odredbama, neka je Uzvišen nad svim što govore.

وَمَا أَرْسَلْنَا
إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾
وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لَكُمْ مِيعَادٌ يَوْمَ
لَا تَسْتَعْرِفُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i s da opominješ, ali većina ljudi ne zna /28/ i govori: "Kada će već jednom ta prijetnja, ako Istinu govorite /29/ Reci: "Dan vam je već određen, ne možete ga ni za čas jedan zaustaviti niti ubrzati." /30/

"Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ", tj. svim stvorenjima koja podliježu zaduženju, kao što Uzvišeni veli:

"Reci: 'O, ljudi ja sam svima vama Allahov Poslanik.'" Riječi Uzvišenog: "da radosne vijesti donosiš i da opominješ", tj. da obraduješ onog ko te sluša Džennetom, a da opomeneš onoga ko ti je nepokoran Vatrom. **"Ali većina ljudi ne zna"**, slične tome su riječi Uzvišenog:

"A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici." (13:103) U oba "Sahiha" prenosi se merfu-hadis od Džabira da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 569/ "Dato mi je pet stvari koje ni jednom poslaniku prije mene nisu date i potpomognut sam strahom na razdaljinu od mjesec dana hoda, Zemlja mi je učinjena mjestom za sedždu (namaz) i čistom, pa kojeg kod čovjeka od mog ummeta zadesi vrijeme namaza, neka ga klanja, dozvoljen mi je ratni plijen koji nikom prije mene nije bio dozvoljen i dat mi je šefa'at .Poslanici prije mene slali su samo svojim narodima, a ja sam poslat cijelom čovječanstvu." U Sahih-hadis, također, stoji da je Poslanik s.a.v.s. rekao: (570) "Poslat sam crnome i crvenome." Mudžahid kaže: Džinima i ljudima. Potom Uzvišeni govori o nevjernicima i njihovom nijekanju Sudnjega dana:

"i govore: 'Kad će već jednom ta prijetnja, ako Istinu govorite?'" Ovaj ajet je kao riječi Uzvišenog:

"Požuruju ga oni koji u nj ne vjeruju, a oni koji vjeruju zbog njega strahuju i da je Istina znaju." (42:18) Potom Uzvišeni veli:

"Reci: 'Dan vam je već određen, ne možete ga ni za jedan čas zaustaviti, niti ubrzati'", tj. vi imate rok koji vam je ograničen i koji se neće odgoditi.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا نَتَذَكَّرُ إِذْ أُنزِلَ عَلَيْنَا
مَوْفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْجَعُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلِ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْتَضِعُوا لِلَّذِينَ أَسْنَكُوا بَرُؤَالًا أَمْ نَكُلُّكُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ
الَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ أَسْتَضِعُوا لَمْ يَكُنْ صَدَقْتُمْ عَنْ الْهُدَىٰ بَعْدَ
إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أَسْتَضِعُوا لِلَّذِينَ
أَسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُؤٌ بَالِغٌ وَالنَّهَارُ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ
أَنْدَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ
الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

A oni koji ne vjeruju govore: "Mi nećemo vjerovati u ovaj Kur'an niti u Knjige prije njega!" A kad bi samo vidio kad oni koji su učinili zlo pred Gospodarom svojim budu sabrani i kad stanu među sobom razgovarati: "Da vas nije bilo, sigurno bismo bili vjernici!", reci će oni koji su tlačeni bili onima koji su bili oholi. /31/ "A zar smo vas mi od Pravog puta odvratili nakon što vam je bilo na njega ukazano? Ne, sami ste vi zločinci bili", reci će oni koji su bili oholi onima koji su bili tlačeni. /32/ "Nije bilo tako!", odgovorit će oni koji su boli tlačeni onima koji su bili oholi, "nego ste i danju i noću spletkarili kad ste od nas tražili da u Allaha ne vjerujemo i da Mu druge jednakim smatramo." i svi će prikriti tugu kad vide da će kažnjeni biti, a mi ćemo na vratove nevjernika sindžire staviti; zar će biti kažnjeni drukčije nego prema onome kako su radili?/33/

Uzvišeni izvještava o ustrajnosti nevjernika u njihovoj zabludi i njihovoj upornosti u nevjerovanju u Kur'an i Sudnji dan, o kome je obavijestio, a zatim kaže:

"A oni koji ne vjeruju govore: 'Mi nećemo vjerovati u ovaj Kur'an, niti u Knjige prije njega!'" Uzvišeni Allah im prijeti i obavještava ih o njihovom ponižavajućem stanju kada stanu pred Njega, sporeći se:

"I kad stanu među sobom razgovarati reci će oni koji su tlačeni bili", a to su sljedbenici **"onima koji su bili oholi"**, a to su vođe i glavari,

"da vas nije bilo, sigurno bismo bili vjernici", tj. da nas vi niste odvrćali, mi bi slijedili poslanike i vjerovali u ono sa čim su nam došli. Vođe i glavari, koji su se oholili reci će im:

"A zar smo vas mi od Pravog puta odvratili nakon što vam je bilo ukazano", tj. mi nismo uradili ništa više osim što smo vas pozivali, pa ste nas slijedili bez dokaza, a zanemarili ste dokaze Poslanika zbog strasti iz slobodnog izbora. Zato su rekli:

"Ne, sami ste vi grijешnici bili".

"Nije bilo tako", odgovoriće oni koji su bili tlačeni onima koji su bili oholi, "nego ste i danju i noću spletkarili", naprotiv, vi ste nas zavodili i nadu nam davali, spletkareći noću i danju, uvjeravajući nas da smo na Uputi, a sve je, ustvari, bila laž.

"Kad ste od nas tražili da u Allaha ne vjerujemo i da Mu druge jednakim smatramo", tj. istovrsnim božanstvima uz Njega, praveći nam likove i druge stvari kojima ste nas zavodili.

"I svi će prikriti tugu kad vide da će kažnjeni biti", tj. svi, i oni koji su slijedili i koji su bili slijedeni kajat će se za ono što je prošlo **"A mi ćemo**

na vratove nevjernika sindžire staviti", a to su lanci koji će im vezati ruke za vratove.

"Zar će biti kažnjeni drukčije nego prema onome kako su radili", tj. nagradit ćemo vas i kazniti u skladu sa vašim djelima i sa onim što zaslužujete, kao što Uzvišeni veli:

"Za sve će biti dvostruka, ali vi ne znate" (7:38)

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ebu-Hurejrea da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: (571) 'Kada žitelji Džehennema budu dovedeni u nj, dočekat će ih njegov plamen, pa će ih oprljiti tako da će im sve meso na pete spasti.'"

trudili da se dokazima Našim suprotstave, odvrćući od njih, oni će biti kažnjeni." /38/ Reci: "Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće od robova Svojih, a kome hoće uskraćuje; što god vi udijelite, On će to nadoknaditi, On najbolje opskrbljuje."/39/

Allah tješi Svoga vjerovjesnika i poslanika Muhammeda, s.a.v.s.: Utjerivanje u laž koje doživljavaš od strane tvojih sunarodnika koji u raskoši žive događalo se svakom poslaniku prije tebe. Nema poslanika a da ga nisu u laž utjerivali obijesni, a slijedili potlačeni, kao što veli Nuhov, alejhis-selam, narod:

"Kako da te poslušamo, kad te najniži sloj ljudi slijedi?" (27:111) Ovdje Uzvišeni veli:

"Mi ni u jedno naselje opominjača nismo poslali", tj. Poslanika,

"a da nisu rekli oni koji su na raskošan život bili navikli", a to su oni koji su posjedovali blagodati, bogatstvo i vodeće pozicije. Katade veli: "To su njihovi silnici i prethodnici, glavari zla među njima." **"Ne vjerujemo mi u ono što je po vama poslano"**, tj. ne vjerujemo u to, niti ga slijedimo.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ebu-Rezina da je rekao: (572) "Bila dva čovjeka koji su bili ortaci. Jedan je nekim poslom otišao na obalu mora a drugi je ostao. Nakon što je Poslanik, s.a.v.s., primio Objavu, prvi je pisao svome prijatelju pitajući ga šta je Poslanik učinio. Ovaj mu je napisao da ga niko od Kurejši nije slijedio, već najniži i najsiromašniji ljudi. Tada je ovaj ostavio svoju trgovinu, došao svome prijatelju i rekao mu: 'Uputite me ka njemu!' On je inače čitao knjige ili neke knjige. Došao je Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: 'Čemu pozivaš?' On je rekao: 'Pozivam tome i tome...' A on je rekao: 'Svjedočim da si ti Allahov Poslanik.' Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Kako znaš?' On je rekao: 'Koji god poslanik je poslat, slijedili su ga najniži ljudi i siromasi.'" Zatim je objavljen ajet: **"Mi ni u jedno naselje nismo poslali opominjača, a da nisu rekli oni koji su na raskošan život bili navikli: Ne vjerujemo mi u ono što je vama poslano!"** Tada mu je Poslanik, s.a.v.s., poslao poruku: "Uzvišeni Allah je objavio potvrdu onoga što si rekao".

"Oni su govorili: 'Imamo više imetka i djece; mi nećemo biti mučeni!'", tj. ponosili su se mnoštvom onoga što posjeduju i mnoštvom djece, vjerujući da je to dokaz Allahove ljubavi prema njima i Njegove brige za njih, navodno da im On ne bi dao takvo nešto na dunjaluku, a zatim ih kaznio na ahiretu. Ali, daleko je to od njih!

"Misle li oni - kad ih imetkom i sinovima pomažemo, da žurimo da im neko dobro učinimo? Nikako, ali oni ne opažaju." (23:55, 56) Ovdje veli:

"Reci: 'Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome koće, a i uskraćuje'", tj. daje imetak i onome koga voli i onome koga ne voli, čini

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾ وَقَالُوا نَحْنُ كَافِرٌ مِّثْلَهُمْ أَمْ لَا وَآوَلَدًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنَّا رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِاللَّيِّ تُفَرِّقُكُمْ عَدْنَا لِيُقَالُوا إِنَّا مَنَّا مَنَّا وَعَمَلٌ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعِيفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفِ إِتْمَانُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ إِنَّا رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّٰثِقِينَ ﴿٣٩﴾

Mi ni u jedno naselje opominjača nismo poslali a da nisu rekli oni koji su na raskošan život bili navikli: "Ne vjerujemo mi u ono što je po vama poslano!" /34/ i da nisu govorili: "Imamo više imetka i djece; mi nećemo biti mučeni!" /35/ Reci: "Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće, a i uskraćuje, ali, većina ljudi ne zna. /36/ Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim; samo onima koji budu vjerovali i dobra djela činili pripada višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti sigurni. /37/ A oni koji se budu

siromašnim koga hoće, a bogatim koga hoće. Njegova mudrost je potpuna, a Njegovi dokazi neborivi, **"ali većina ljudi ne zna."** Potom Uzvišeni veli:

"Ni bogatstva vaša, ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim", tj. da oni nisu dokaz Naše ljubavi prema vama, niti brige za vas.

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (573) "Uzvišeni Allah ne gleda vaš izgled i vaše imetke, već gleda vaša srca i vaša djela." Prenose ga i Muslim i Ibn Madže. Stoga Uzvišeni veli: **"Samo onima koji budu vjerovali i dobra djela činili"**, tj. Nama vas približuje vjerovanje i činjenje dobra.

"Čeka i pripada višestruka nagrada za ono što su radili", tj. njihovo dobro djelo će se umnožiti od deset do sedam stotina puta. **"I oni će u visokim odajama biti sigurni"**, tj. u visokim prebivalištima u Džennetu bit će sugurni od svakog straha i neugodnosti.

"A oni koji se budu trudili da se dokazima našim suprotstave, odgovarajući od njih", tj. nastoje da odvrata od Allahovog puta, slijedenja Poslanika i vjerovanja u Njegove ajete. **"Oni će biti kažnjeni"**, tj. bit će kažnjeni shodno svojim djelima.

Riječi Uzvišenog:

"Reci: 'Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće od robova Svojih, a kome hoće uskraćuje'", u skladu sa Svojom Mudroču koja se kroz to manifestira. Nekome daje izobilje, a nekome uskraćuje iz razloga dostupnih samo Njegovoj Mudrosti. I kao što će biti različitog stepena na dunjaluku, tako će biti i na ahiretu: jedni će biti u odajama na najvišim stepenima, a jedni će biti na mukama na najnižim razinama. Najbolji čovjek na dunjaluku je, kako veli Poslanik, s.a.v.s.: (574) "Spašen je i postigao je što treba onaj ko prihvati islam, kome bude data dovoljna nafaka i koga Allah učini zadovoljnim onim što mu je dao."

"Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi", tj. ma koliko podijelili od onoga što vam je On naredio i dopustio, On će vam to nadoknaditi na dunjaluku protuvrijednošću, a na ahiretu nagradom. U hadisu stoji: (575) "Svako jutro dvojica meleka silaze, a jedan od njih govori: 'Bože, daj onome ko dijeli nadoknadu', a drugi govori: 'Bože daj propast onome koji ne daje.'" Sufjan Es-Sevri prenosi od Mudžahida da je rekao: Neka niko ne tumači ovaj ajet:

"Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi, on najbolje opskrbljuje." Ako neko od vas posjeduje nešto, neka bude umjeren, jer je nafaka raspodijeljena.

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ الْمَلَائِكَةُ أَمْ لَهُمْ آلَاءٌ إِتَّكُمُ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مَنْ دُونَهُمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ قَالُوا لَوْلَا أَيْمَانُكُمْ لَبِغَضْنَا تَقَعًا وَأَلَا ضَرًّا أَوْ تَقَوْلُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ إِنَّكُمْ كَذِبُونَ ﴿٤٢﴾

A na Dan kad ih sve sabere, pa meleke upita: "Zar su se ovi vama klanjali?", /40/ oni će odgovoriti: "Uzvišen neka si, Ti si Gospodar naš, ne oni! Oni su se džinima pokoravali i većina njih je vjerovala u njih." /41/ Toga Dana jedni drugima nećete moći ni koristiti ni nauditi, a Mi ćemo onima koji su prema sebi nasilje učinili reći: "Trpite patnju u Vatri koju ste poricali!" /42/

Uzvišeni izvještava da će On osuditi mušrike na Sudnjem danu pred svim stvorenjima. Pitat će meleke koje su mušrici obožavali i smatrali ravnim praveći njihove kipove kako bi se Allahu približili, pa će im reći:

"Zar su se ovi vama klanjali?", tj. da li ste im vi naredili da to čine. Uzvišeni slično veli u poglavlju "El-Furkan":

"Jeste li vi ove robove Moje u zabludu zaveli ili su oni sami s Pravog puta zalutali?" (25:17)

"Oni će odgovoriti: "Uzvišen neka si", Čist si od toga da uz Tebe ima nekakav bog. **"Ti si Gospodar naš, ne oni!" "Oni su se džinima pokoravali"**, misle na šejtane, jer su ih oni zaveli i uljepšali im obožavanje idola.

"Većina njih je vjerovala u njih", tj. meleki se odriču onih koji su ih obožavali bez razloga. Allah veli:

"Toga Dana jedni drugima nećete moći ni koristiti ni nauditi", tj. neće vam koristiti ono od čega ste očekivali da vam koristi i čije ste obožavanje založili za ovaj Dan.

"A Mi ćemo onima koji su prema sebi nasilje učinili reći", tj. ogrješili su se prema sebi obožavajući nekoga mimo Allaha.

"Trpite patnju u Vatri koju ste poricali", tj. ovo je nagrada onome ko je obožavao nekoga mimo Uzvišenog Allaha, a Njegovu kaznu i susret sa Njim smatrao lažnim.

وَأَذَانًا

عَلَيْهِمْ أَيُّتَابِيَّتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصِدَّكُمْ عَمَّا كَانُوا
يَعْبُدُونَ أَبَاؤُكُمْ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا فِكٌّ مَقْتَرِيٌّ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لِمَا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْحَرُؤُسَيْنٌ ﴿٤٣﴾ وَمَاءَ آيَاتِهِمْ مِنْ كُنُوبٍ
يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَمَا بَلَغُوا مَعَشَارَ مَاءِ آيَاتِهِمْ فَكَذَّبُوا رَسُولِيَّ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

Kad im se Naši jasni ajeti kazuju, oni govore: "Ovaj čovjek samo hoće da vas odvrati od onog čemu su se preci vaši klanjali", i govore: "Ovo nije ništa drugo nego izmišljena laž." A oni koji ne vjeruju govore o Istini kada im dolazi: "Ovo nije ništa drugo nego očito vraćenje!" /43/ A Mi im nismo dali nikakve knjige da ih izučavaju i Mi im, prije tebe, nismo bili poslali nekoga ko bi ih opominjao. /44/ A i oni prije njih su poslanike u laž ugonili, a ovi nisu postigli ni deseti dio od onoga što smo onima bili dali, pa su ipak poslanike Moje lažnim smatrali, i kakva je samo bila kazna Moja! /45/

Uzvišeni izvještava da nevjernici zaslužuju kaznu, jer slušajući Allahove ajete, jezikom Poslanika, a.s.

"govore: 'ovaj čovjek smo hoće da vas odvrati od onoga čemu se se preci vaši klanjali'", želeći time reći da je vjera njihovih predaka istinita, a Muhammedova vjera zabluda, neka je i na njih i na njihove pretke koji nisu vjerovali prokletstvo Uzvišenog Allaha.

"I govore: 'Ovo nije ništa drugo nego izmišljena laž'", misleći time na Kur'an.

"A oni koji ne vjeruju govore o Istini kada im dolazi: 'Ovo nije ništa drugo nego očito vraćenje'", tj. oni Kur'an opisuju kao očitu čaroliju.

"A Mi im nismo dali nikakve knjige da ih izučavaju i Mi im, prije tebe, nismo bili poslali nekoga ko bi ih opominjao", tj. Allah nije poslao Arapima knjigu prije Kur'ana, niti poslanika prije Muhammeda, s.a.v.s. Oni su priželjkivali da među njih bude poslat poslanik, a nakon što im je Allah dao tu blagodat, oni su ga porekli.

Potom Uzvišeni veli: **"a i oni prije njih su poslanike u laž ugonili",** tj. narodi prije njih, **"a ovi nisu postigli ni deseti dio od onoga što smo onima bili dali",** tj. snage na dunjaluku, pa su zanijekali Allahove dokaze, pa ih je On uništio i prerusio njihove zemlje. Stoga Uzvišeni kaže:

"Pa su ipak poslanike Moje lažnim smatrali, i kakva je samo bila kazna Moja!", tj. pogledajte i uzmite pouku kakva je bila Moja kazna nevjernicima i Moja pomoć poslanicima.

* قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَحْدَةِ اللَّهِ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْفِئًا مُفِرِّدِينَ ثُمَّ تَتَفَكَّرُونَ
مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

Reci: "Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud. On vas samo prije teške patnje opominje." /46/

Uzvišeni veli: "Reci, o Mumammede, nevjernicima koji tvrde da si lud":

"Ja vam savjetujem samo jedno", a to je:

"ustanite iskreno prema Allahu dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud", tj. zauzmite pošten stav, u ime Boga, bez zagriženosti i pristrasnosti, pa upitajte jedni druge i odgovorite je li Muhammed lud. Potom savjetujte jedni drugima da prihvate Istinu, tj. da je Muhammed pametan, ni u kom slučaju lud.

"On vas samo prije teške patnje opominje."

Buharija prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: (576) "Poslanik, s.a.v.s., popeo se na brdo Safa jednog dana, pa povikao: 'Ja sabahah!' (ovo je povik kojim se upozorava na nadolazeću opasnost), pa su se oko njega okupili Kurejši, rekavši: 'Šta ti je?' On reče: 'Šta mislite kada bih vas izvjestio da će vas neprijatelj napasti jutrom ili večerom, da li biste mi povjerovali?' Oni rekoše da bi, a on reče: 'Ja vas upozoravam na žestoku kaznu!', pa Ebu-Leheb reče: 'Propao ti, zar si nas zbog ovog sakupio?' "neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!" Ovaj hadis je već prethodio kod riječi Uzvišenog:

"Opominji svoju bližnju porodicu!" (26:214)

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾ فَلَجَاءَ الْحَقُّ
وَمَا يَسُدُّ الْبَطْلُ وَمَا يَعْبُدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي
وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

Reci: "Kakvu god nagradu da zatražim od vas, nek ostane vama, mene će nagraditi Allah, On je svjedok svake stvari." /47/ Reci: "Gospodar moj pobjeđuje Istinom, On je Znalac skrivenih stvari, On dobro zna i sve ono što je vama skriveno." /48/ Reci: "Došla je Istina, a laži je nestalo!" /49/ Reci: "Ako zalutam, zalutao sam na svoju štetu, a ako sam na Pravom putu, to je zbog onoga što mi Gospodar moj objavljuje; On, zaista, sve čuje i blizu je." /50/

Uzvišeni naređuje Svome Poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., da rekne mušricima:

"Kakvu god nagradu da zatražim od vas, nek ostane vama", tj. od vas ne želim nagradu za ispunjavanje misije koju mi je Uzvišeni Allah povjerio i za to što vam naređujem da samo Allahu ibadet činite.

"Mene će nagraditi Allah, On je svjedok svake stvari." tj. zna sve, pa i za moje dostavljanje njegove vjere vama, a i za vaša djela. Riječi Uzvišenog: **"Reci: 'Gospodar moj dostavlja Istinu. On je Znalac skrivenih stvari'"**, su kao riječi:

"On Ruha Svoga šalje sa zapovijedi Svojom kome hoće od Svojih robova" (40:15), žitelja Zemlje, sa Svojom poslanicom, jer je On Znalac skrivenoga, pa Mu ne može biti ništa skriveno ni na Zemlji ni na nebu.

"Reci: 'Došla je Istina, a laži je nestalo!'", tj. došla je Istina i veličanstveni Vjerozakon, a iščezla je zabluda. Stoga je, (577) ušavši u El-Mesdžidul-Haram i našavši oko Kabe postavljene kipove, Allahov Poslanik, s.a.v.s., počeo da ih udara svojim lukom i uči:

"Reci: 'Došla je Istina, a laži je nestalo; laži je, uistinu, određeno da nestane!'" (17:81)

"Reci: 'Došla je Istina, a laži je nestalo!'" Prenose ga Buharija, Muslim i Et-Tirmizi.

Riječi Uzvišenog:

"Reci: 'Ako zalutam, zalutao sam na svoju štetu, a ako sam na Pravom putu, to je zbog onoga što mi Gospodar moj objavljuje'", tj. svo dobro dolazi od Allaha i od Upute i razjašnjenja, koje On objavljuje. Ko zaluta, sam od sebe zaluta, kao što veli Abdullah ibn Mes'ud, kada je pitan o problemu žene koja se udala bez mehra, "mufevvida": "Reci ću po svome mišljenju. Ako bude ispravno, od Allaha je, a ako bude pogrešno, od mene je i od šejtana, a Allah i Njegov Poslanik čisti su od toga".

Riječi Uzvišenog: **"On, zaista, sve čuje i blizu je"**, tj. čuje riječi Svojih robova, blizu je da usliša molbu onoga ko Ga moli.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ ذُكِّرُوا
فَلَا قُوَّةَ وَأُخِذُوا مِنْ مَّقَامٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَّا لَهُمْ
الَّتَاوُسُّ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْدِرُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاءِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

A da ti je vidjeti kad ih strava uhvati - umaci neće moći; izbliza bit će ščepani - /51/ i kada reknu: "Vjerujemo u Istinu!" A šta će im biti od koristi kad je život na Zemlji bio i prošao! /52/ U njega oni nisu prije vjerovali, govorili su ono što nije poznato, što je od Istine daleko; /53/ i između njih i onoga što budu

bit će prepreka postavljena kao što je prije bilo učinjeno sa njima sličnim, jer su svi oni, doista, mnogo sumnjali" /54/

Kaže Uzvišeni: **"A da ti je vidjeti"**, o Muhammede, **"kad ih strava uhvati"**, tj. one koji poriču Sudnji dan, **"umaci neće moći"**, tj. nema im pribježišta niti utočišta.

"izbliza bit će ščepani", tj. bit će uzeti u prvi mah, čim izađu iz grobova na Sudnjem danu, i to je najveća nesreća.

"I kada reknu: 'Vjerujemo u Istinu'", tj. reći će na Sudnjem danu da vjeruju u Allaha, meleke, poslanike, Knjige, kao što kaže Uzvišeni:

"A da ti je vidjeti zločinitelje kako će, oborenih glava, pred Gospodarem svojim, reći: 'Gospodaru naš, vidjeli smo i čuli smo, pa nas povrati da dobra djela činimo, mi, doista, čvrsto vjerujemo.'" (32:12)

Uzvišeni veli: **"A šta će im biti od koristi kad je život na Zemlji bio i prošao"**, tj. nema načina da njihovo vjerovanje bude prihvaćeno, kao što neko ne može dohvatiti neku stvar iz daljine.

Riječi Uzvišenog: **"U njega oni prije nisu vjerovali"**, tj. kako da im se sada ostvari vjerovanje na ahiretu, a nisu prihvatili Istinu na dunjaluku i u laž su utjerivali poslanike.

"Govorili su ono što je od Istine daleko", kao što Uzvišeni veli:

"nagađujući ono što ne znaju" (18:22), pa ponekad vele da je pjesnik, ponekad vrač, a ponekad čarobnjak i slične zabludjele tvrdnje, ne vjerujući u proživljenje, povratak i skupljanje pred Allahom.

"mi samo nagađamo, nismo uvjereni" u proživljenje, niti Džehennem. Riječi Uzvišenog:

"I između njih i onoga što budu željeli bit će prepreka", između i imana i tevbe. Kako da se to i ostvari kad nije vrijeme imana i tevbe, jer nisu ranije povjerovali?! Riječi Uzvišenog:

"Kao što je prije bilo učinjeno sa njima sličnim", tj. kao što se dogodilo ranijim narodima koji su poricali poslanike pa im je došla Naša kazna i koji su poželjeli da su vjerovali ali im neće biti primljeno

"Videći Našu kaznu, rekli su: 'Vjerujemo u Jedinog Allaha, a odričemo se onoga što smo ranije pridruživali, ali im nije koristilo vjerovanje nakon što su vidjeli kaznu Našu. To je Allahov zakon važeći za one koji su prošli. I tada su propadali nevjernici.'" (40:84,85) Riječi Uzvišenog:

"Jer su ovi, doista, mnogo sumnjali", te im stoga nije prihvaćeno vjerovanje nakon viđenja kazne. Katade veli: "Čuvajte se sumnje, jer ko u sumnji umre, u noj će i proživljen biti, a ko umre u čvrstom uvjerenju u njemu će biti i proživljen."

***Svršetak tumačenja poglavlja "Sebe".
Uzvišeni Allah pomaže da se slijedi
Ispravni put!***